

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. המוכר שטר חוב להבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל.....2
- ב. מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה ... לא שנא מלוה ולא שנא פקדון
3
- ג. התקדשי לי בשטר ... שמיז את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לא אינה מקודשת.....5
- ד. עדי מסירה כרתי.....6
- ה. שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה ... ויצאה והיתה מקיש הויה ליציאה ... כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת
8
- ו. עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך ... אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה ... ישנה לשכירות מתחלה [ועד] סוף.....9
- ז. מר סבר אומן קונה בשבח כלי ומר סבר אין אומן קונה בשבח כלי.....11
- ח. שהוסיף לה נופך משלו ... מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה.....12
- ט. התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש ... על מנת שאני עשיר ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת.....13
- י. התקדשי לי בכוס זה ... בו ובמה שבתוכו ... בו ולא במה שבתוכו ... במה שבתוכו ... הא במיא הא בחמרא הא בציהרא.....14
- יא. יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור בהם.....15
- יב. שאמר לשלוהו הלויני דינר של כסף ולך וקדש לי אשה פלונית והלך והלוה של זהב ... קפידא ... שאמרה היא לשלוהה צא וקבל לי קדושי מפלוני שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף והלך ונתן לו דינר של זהב.....15

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושיז

דף מח.

א. המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחול

כבר התבאר במסכת כתובות דף פו. המוכר שטר חוב לחבירו¹, אף על פי שמכרו כדינו, וזכה הלוקח בחוב, נשאר ביד המוכר הזכות בחוב שאם חזר ומחלו ללוה, החוב מחול². אולם אסור לעשות כן שהרי מוזיק את הלוקח, ונחלקו הפוסקים³ אם חייב הלוקח להחזיר השטר שבידו, ומכל מקום חייב המחול לשלם מה שהפסיד במחילתו, וכמו שיתבאר להלן.

אפילו התנו בשעת מכירה שלא יוכל למחול, אין תנאם מועיל⁴.

יכול למחול גם קודם שיגיע זמן הפרעון⁵, וכן יכול להאריך זמן הפרעון⁶, וכן יכול למחול חלק מן החוב⁷.

ראובן שהלוה לשמעון ונכתב השטר על שם לוי, מי שהוא בעל הממון יכול למחול⁸.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ סו כג, ודין מכירת ומחילת שטר חוב כשיד עכו"ם באמצע, נתבאר בשו"ע סימן סו סעיף כה וברמ"א שם סעיף לב. ואכמ"ל.

² האחרונים האריכו בטעם הדבר שיכול למחול, ותמצית דבריהם שהמוכר שט"ח אפילו בכתובה ומסירה אינו יכול למכור כי אם שעבוד נכסי אינו אלא כדין ערב, לכן כל שנסתלק שעבוד הגוף שבהלוואה נשאר משועבד למלוה הראשון, וכיון ששעבוד נכסי אינו אלא כדין ערב, לכן כל שנסתלק שעבוד הגוף ע"י פרעון או ע"י מחילה נתבטל גם חובת הערבות ושעבוד נכסים, ואין הלוה חייב כלום למחזיק השטר. וכתב הסמ"ע ס"ק נה שאינו דומה למת הלוה שגובה המלוה מנכסיו, אף על פי שכשמת נתבטל שעבוד הגוף, דשאני התם שלא נפטר מחמת המלוה. ובקצה"ח שם ס"ק כו האריך עוד בביאור הדבר.

³ ברמ"א שם הביא שתי דיעות, ומדברי הסמ"ע בשם הר"מ משמע שהעיקר כדעת הסוברים שאינו צריך להחזיר השטר. והש"ך העלה שהוא ספיקא דדינא, ולשיטתו גם בנפרע, וכן במסר ולא כתב הוי ספיקא דדינא, ועי' קצה"ח ס"ק כו שהאריך בביאור שיטות הראשונים, וכן אם השטר כמשכון ביד המלוה. וכתב שם שאם הלוה רוצה לסלק ללוקח דמי השטר, לכו"ע חייב להחזיר השטר, וכ"כ בנה"מ שם. וכתב עוד שאם מכר לו המלוה בפירוש לצור בו, לכו"ע אינו צריך להחזיר השטר, עיין שם. ועי' דברי חיים דיני הלוואה סימן כו.

⁴ שו"ע ונו"כ שם שאינו יכול להתנות לגרוע זכותו של הלוה, וכתב בשו"ע שם שאפילו סילק המוכר עצמו וריקן כל כחו שיש לו בשטר ללוקח, אפי"ה יכול למחול. והש"ך שם כתב שאפילו התנה בע"מ שלא ימחול, אם מחלו מחול.

⁵ סמ"ע שם נה

⁶ שו"ע ונו"כ שם כד

⁷ ש"ך שם פנ

⁸ שו"ע ונו"כ שם ס, כגון ראובן הלוה לשמעון וכתב השטר ע"ש לוי כאילו הוא המלוה, אין לוי יכול למחול, ובאופן שהקנה המעות לזה שהשטר על שמו, הרי הוא עיקר הבעלים גם לענין מחילה, ונראה שבאופן זה יש לפרש דברי הרמ"א סימן סו סוף סעיף כג. פתחי חושן חלק א פרק יב הערה לד

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושיין

מכר המלוה השטר⁹, ומכרו הלוקח לאחר, אין הלוקח הראשון יכול למחול, וכן אם חזר הלוקח ומכר השטר למלוה, אין הלוקח יכול למחול.

היורש של המלוה יכול למחול¹⁰, ויש אומרים¹¹ שאם הוא קטן אין מחילתו מחילה.

המלוה מעות לבנו, ומכר השטר לאחר, ומת המלוה וירשו הלוה, נחלקו הפוסקים¹² ו"א¹³ שיכול היורש למחול לעצמו ולהפסיד ללוקח. ו"א שאינו יכול.

יורשים שחלקו בנכסי אביהם וקיבל אחד מהם שטר חוב בחלקו, אין שאר האחים יכולים למחול¹⁴.

ב. מנה לי בידך תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה ... לא שנא מלוה ולא שנא פקדון

כבר התבאר במסכת גיטין דף יג. שראובן (שיקרא להלן הממחה או הנותן) שיש לו מעות¹⁵ או הפיץ אצל שמעון (המומחה), בין בפקדון ובין בהלוואה,

⁹ שו"ע ונו"כ שם סו לא שעיקר הטעם שיכול למחול הוא משום ששעבוד הגוף נשאר אצל המלוה הראשון, אבל הלוקח לא קנה רק שעבוד נכסי, ושעבוד זה חזר ומכר, ואין לו עוד כלום בחוב זה. ועיי' אור שמח פ"ו מה' מכירה בדין אשה שמכרה שט"ח ונשאת אם יכולה למחול בלי הבעל.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם כג שהרי ירש מאביו כל השעבודים, וגם שעבוד הגוף (וכתב בד"ג כלל סו סימן כא בשם הרמ"ה שאם יש שני יורשים יכול כל אחד למחול חלקו, והיינו קודם חלוקה אבל לא לאחר חלוקה, כתב בשו"ע שם סעיף כז שאם נתן המלוה השט"ח במתנת שכ"מ אין היורש יכול למחול, שכדי שלא תטרף דעתו תיקנו גם שלא יוכל למחול.

¹¹ סמ"ע ס"ק נח בשם מהרי"ק שורש קפט שמחילת קטן הוי מחילה במעות, והש"ך סק"פ השיג עליו, שהרי בסימן רלה סעיף א מבואר שיכול לתת מתנה משהגיע לעונת הפעומוט, וה"ה שיכול למחול, וכיון שקטן שהזיק פטור, פטור מלשלם אף משיגדיל וכן שם ס"ק כ ועיי' שו"ע הרב הלכות מציאה ז. ובקצה"ח ס"ק כט כתב שלא תיקנו מחילה בפעומוט אלא לתקנתו, אבל כשעושה שלא כהוגן לא, וכמבואר בסימן רלה סעיף א ברמ"א, וה"ג כיון שהוא מזיק ללוקח במחילתו, לא תיקנו לו כח מחילה, והסכים בנה"מ לסברתו. ועיי' לעיל שדעת הח"מ אבה"ע קה יז יח וב"ש טו, כדעת הש"ך שקטן יכול למחול.

¹² שם בשו"ע כג הביא ב' דיעות בזה, וכתב הסמ"ע שנחלקו בכל מוחל שט"ח שמכר אם צריך לשלם כדיון מזיק ומשלם כל דמי השטר, או שאינו משלם רק מה שקיבל, ועוד נחלקו אם יורש יכול למחול לעצמו, ולדעה ראשונה שבשו"ע אינו יכול למחול, שמוחל לעצמו אין מחילתו חלה כלל, והו"ל כאילו לא מחל וממילא צריך היורש לשלם כל דמי השטר מדין לזה ולא מדין מזיק. ולדעה שניה יכול למחול, וגם אינו משלם כל דמי השטר, דאל"כ מאי נ"מ במחילתו. אבל הש"ך כתב שלדעה שניה יכול למחול ופטור לגמרי, והטעם, שאינו מתכוין להזיק כי אם להנאתו עושה.

¹³ מסיק הש"ך להלכה שיכול למחול, ומ"מ חייב לשלם כדיון כל מוחל, ויש נ"מ במחילתו לענין שאינו יכול לטרוף מלקוחות רק משעה שמחל שאז מתחייב בנזיקין, אבל מלקוחות שמשעת הלוואה אינו טרוף שכבר נמחל שעבודו. ועוד נ"מ בקטן שמחל לעצמו, שמדין מזיק אינו חייב לשלם אף לכשיגדיל, וכן אשה נשואה שמחלה אינה צריכה לשלם כשהיא תחת בעלה. ובנה"מ כתב שלפי מ"ש הש"ך ס"ק קט שלענין הדמים שקיבל לאו מדינא דגרמי חייב אלא מדינא, א"כ אף קטן שמחל חייב להחזיר מעות שקיבל מאביו, עיי' שם.

¹⁴ חידושי רעק"א לסעיף כג בשם שו"ת צמח צדק סימן צג.

¹⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ קכו א ואמרו בנמרא להלן דף יד. שתקנת מעמד שלשתן הלכתא בלא טעמא היא, שתיקנו חז"ל משום תקנת השוק שיכול להעביר חובו לאחר. ועיי' שו"ע אה"ע סימן כח סעיף יג בדיון מקדש אשה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

בין במלוה בשטר¹⁶ ובין במלוה על פה¹⁷, יכול להעביר את החוב או הפקדון אפילו קודם זמן הפרעון¹⁸ ולהקנותו ללוי (המקבל), בין במכר ובמתנה¹⁹ ובין לפרעון חוב, על ידי מעמד שלשתן²⁰, כלומר שאומר ראובן לשמעון בנוכחות לוי²¹, מנה או חפץ שיש לי בידך תנהו ללוי, ותיקנו חז"ל שבאמירה זו נקנה החוב או החפץ ללוי ונתחייב שמעון לפרוע או להחזיר לו.

לא אמר לו מנה²² שיש לי בידך אלא אמר לו סתם תן מנה ללוי, אם חייב לו מנה, הסכמת הפוסקים²³ שנקנה החוב ללוי.

יש אומרים²⁴ שאפילו לא נתרצה שמעון להמחאה צריך לקיימה בעל כרחו, וכן אינו יכול לשנות זמן פרעון ההמחאה, אלא חייב ליתנו ללוי בזמן שהיה חייב ליתן לראובן, ויש חולקים²⁵.

במעמ"ש, ובתומים כאן בדין מכירה ע"י מעמ"ש. ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן לב. וכתב במנחת פתים שיכול לעשות גם תנאי בקנין מעמ"ש, והיינו שאומר לו אם יעשה פלוני כך וכך תתן לו מנה שיש לי בידך. ובאמרי בינה דיני הלואה סימן מז חקר במעמ"ש אם עובר השעבוד של ראשון לשני, או שנוצר שעבוד חדש, עיין שם שהעלה כמה ג"מ בזה.

¹⁶ אפילו חוב שנתחייב לו מחמת נזיקין או קנס, או שהתחייב בחיוב גמור מבלי שהיה חייב לו, אף על פי שלא בא לידו מעולם. ועי' להלן הערה ה. וכתב בערוה"ש דלא שייך מעמ"ש בקרקעות, ועבדים, שאינם נהונים בהלואה ופקדון, ולעולם הם ברשות בעלים, אבל בבעלי חיים נוהג

¹⁷ ש"ך קבו ב

¹⁸ מסקנת הפוסקים, עי' כנה"ג הגה"ט אות כ

¹⁹ ולא תיקנו קנין מעמ"ש (מעמד שלושתן) כי אם בחוב ברור, אבל כשיתכן שלא יבא לידי גוביינא אינו נקנה, ולכן אין יכולים להקנות כתובה במעמ"ש, שאפשר שלא תבא לידי גוביינא. ועיין ש"ך (סימן קבו סק"א) בשם הרשד"ם שבספק שמא לא תהא סחורה שוה כסכום חוב. בשעת קנין לא קנה.

²⁰ כתב בשער משפט סימן קיא סק"ד שאין קנין מעמ"ש תופס במקום שעבודא דר"ג, ולכן מי שהיה חייב לשני בעלי חובות והמחה לאחד מהם במעמ"ש, אין המומחה יכול ליתן הכל לזה, שהרי הוא משועבד גם לשני, ואינו מועיל תפיסה במקום שחב לאחרים, עיין שם.

²¹ כתב בקצה"ח ס"ק יד בשם כנה"ג שאם המקבל הוא קטן אין דין מעמ"ש, דקטן כשלא בפניו דמי, והסכים עמו הקצה"ח

²² ש"ך קבו ד דה"ה אם אמר מנה שאתה חייב לי, אלא בא לאפוקי כשאין לו בידו,

²³ בשו"שם ג הביא המחבר ב' דיעות, ולדיעה ראשונה קנה, והביא דיעה זו בסתם, ודיעה שניה כתב בשם יש אומרים דלא קנה, ומדברי הב"י משמע שפוסק כדיעה ראשונה שאין הלואה או הנפקד יכול לומר שסבר מדלא פירש מנה שיש לי בידך היה בדעתו שאלוה לו מנה ולא נתכוין על המנה שחייב לו, וכתב הש"ך שאם היה חייב לו יותר ממנה, לכו"ע קנה.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ז וכתב הסמ"ע הטעם שתקנת מעמ"ש היא לטובת המלוה (הנותן) משום תקנת השוק, ומיד נסתלק ונכנס המומחה במקומו.

²⁵ בש"ך שם ס"ק כח הביא דעת כמה פוסקים שאינו מתחייב ליתן כשמוחה, והכריע הש"ך כן להלכה, דאל"כ למה תיקנו שיהא במעמד שלשתן, וע"כ הכוונה שכולם יתראו (וכ"כ בסומ"ן סו"ק צז), ובס"ק כו תמה הש"ך שבעיקר דין המחאה בע"כ סתם השו"ע בסעיף ו כדעת האומרים שקנה, ואילו בסעיף ה לענין לכשארצה הביא השו"ע גם דעת החולקים, ובאמת תליא בפלוגתא הנ"ל. ומ"מ כתב בערוה"ש בשם התומים שא"צ שיאמר בפירוש שמסכים להמחאה, ובשתיקה לכו"ע קנה. ועי' חלקת יואב חו"מ סימן יד. ונראה פשוט שהסכמת המקבל לכו"ע צריך, שאין אדם קונה בעל כרחו. פתחי חושן חלק א פרק יא הערה מז.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושיין

לאחר שנקנה במעמד שלשתן, אין הממחה ולא המומחה יכולים לחזור בהם²⁶, ויש אומרים שאין הממחה יכול למחול החוב למומחה, ויש חולקים בזה²⁷.

ג. התקדשי לי בשטר ... שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת

כבר התבאר לעיל דף מז: שהמקדש במלוה²⁸ שבירה אפילו הוא מלוה בשטר ואמר לה הרי את מקודשת לי במלוה שיש לי אצלך, אפילו אמרה הן אינה מקודשת, שהרי אין כאן דבר בעולם שהוא נותן לה, ואפילו עדיין המעות בידה, ולא שלחה בהן יד אינו כלום²⁹.

אפילו החזיר לה השטר ויש בשטר עצמו שוה פרוטה אינה מקודשת, כיון שלא הזכירו בשעת הקידושיין לקדש בו, מן הסתם כמקדש במלוה לחוד הוא, שלא היה דעתו אלא על מעות המלוה לא על השטר, ויש מחמירין בזה³⁰.

אבל אם³¹ הזכיר לה השטר ואמר הרי את מקודשת לי בשטר חוב זה, ונתנו לה, שמין הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת בשטר עצמו³², ואם אין בו שוה פרוטה הרי היא ספק מקודשת שמא הוא שוה פרוטה במקום אחר.

²⁶ שו"ע ונו"כ שם א, ואפילו עסקין באותו ענין, אבל תוך כדי דיבור משמע שיכולים לחזור. ופשוט דהיינו מי שצריך הסכמתו והוא הממחה או המקבל, אבל דעת המומחה בלא"ה א"צ ואין מהאנו כלום.

²⁷ בש"ך שם סק"ט האריך להוכיח שדעת כמה ראשונים שאף במעמ"ש יכול למחול, וסיים שעכ"פ הוא ספיקא דדינא והמוחזק יכול לומר קים לי כהנך פוסקים. ועי' עוד בדבריו בסימן סו ס"ק צו, ובגדול"ת סוף שער כח.

²⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז כח ז

²⁹ דהני מעות דידה נינהו דמלוה להוצאה נתנה והוי כאילו הוציאה אף על פי שלא הוציאה, והרי השתא הוא לא יתיב לה מידי ובמה תקדש. לבוש שם ט"ז שם טו ועיין ב"ש שם יט שכ"כ רש"י והרא"ש והר"ן והטור אבל הרמב"ם כתב פ"ה דין י"ג מלוה להוצאה ניתן ואין כאן שום דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוציא אותו דינר ועבר הנאתו משמע אם עדיין בעין בידה מקודשת אבל בכל הסוגיא לא משמע כן ועיין בחדושי מהרי"ט. ועיין באר היטב שם כד שהקשה לא ידעתי האידך נעלם ממנו הב"י שכתב דס"ל להרמב"ם כיון דלהוצאה ניתנה אעפ"י שעדיין המעות בידה ה"ל כאלו כבר הוציאה אותה ע"ש.

³⁰ ס"ל דכיון דנותן לה השטר הוי כמלוה ופרוטה. ט"ז שם טו. כן הוא דעת הר"ן והמגיד משמע אפי' לא הזכיר הש"ח אמרי' דדעתו היה על הנייר וכן משמעות בדבריהם אבל קשה מנ"ל דין זה דהא למדו דין זה מסוגיא אם אמר תתקדש בשטר ולפי הס"ד איירי בש"ח דידה מזה למדו דין זה מנ"ל כשאינו מזכיר הש"ח דדעתו היה על הנייר דהא הסוגיא איירי כשמזכיר הש"ח. ב"ש שם עא

³¹ שו"ע ונו"כ שם ח

³² כתב ב"ש (ס"ק כ"ב) ז"ל אף על גב דהלוה משלם שכר הסופר א"כ הנייר שלה היא מכל מקום לא נרע ממשכון ע"ש. ולפי מ"ש בקצה"ח סי' ס"ו ס"ק (כ"ג) [כ"ז] דהלוה נותן שכר הסופר אלא דצריך הלוה להקנות הנייר למלוה דאל"כ אותיות פורחות באויר וא"כ ה"ל של המלוה לנמרי וטפי עדיף ממשכון. אבני מילואים שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת גידושין

ד. עדי מסירה כרתי

כבר התבאר במסכת גיטין דף ד. ודרף פו: שמדכתיב³³ בפרשת גירושין (דברים כד פסוק א) וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא הֵן בְּעֵינָיו פִּי מְצָא בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר פְּרִיטָה, וילפינן דבר דבר מעדים, דכתיב (שם יט פסוק טו) עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דְּבָר, שצריך להיות ג"כ נתינת הגט ע"י שני עדים.

אלא שנחלקו בה רז"ל אם צריכים להיות העדים חתומים דוקא על הגט, ש – וְכָתַב מִתִּיחַס לְשֵׁנֵיהֶם כְּתִיבַת הַגֵּט וְחֲתִימַת יָדֵי הָעֵדִים, כלומר עדי חתימה כרתי או שאינו מתייחס לחתימת העדים אלא מספיק אף כשיכתב הגט בלא חתימת עדים וימסרנו בפני שני עדים, עדי מסירה כרתי.

ולהלכה י"א³⁴ שמספיק בדיעבד שיכתבנו וימסור אותו בפני שני עדים³⁵, אף על פי שאינן חתומים בתוכו³⁶, וכל שכן כשהעדים חתומים בו שהוא כשר כשימסרנו ג"כ בפני שני עדים, לפיכך צריך לפחות שיהיו שם שני

³³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלג א

³⁴ בלבוש קלג שם כתב "יותר טוב" אך בסי' קל כתב בלשון התקינו וצ"ע ואולי צ"ל דדעתו כדעת ב"ש סק"א שכ' וז"ל עיין בתו' ריש גיטין והרא"ש פ' השולח כתבו הא דתיקן ר"ג שיהיו חותמים לא שצריכים לחתום אלא עצה טובה כו' עכ"ל ועוד בלשון הלבוש שם, "ואסיקנא שכן הלכתא דסגני שיכתבנו וימסור אותו בפני שני עדים אף על פי שאינן חתומים בתוכו, דהכי משמעו לישנא דקרא טפי ... וכל שכן כשהעדים חתומים בו שהוא כשר כשימסרנו ג"כ בפני שני עדים, לפיכך צריך לפחות שיהיו שם שני עדים כשרים בשעת מסירת הגט". וכן דעת הבי"ש קל כט, ועיין עב"ש שם ס"ק ד' שהקשה על הד"מ שפסק בכתב סופר ועד דלא תנשא אף דאיכא עדי מסירה, אמאי הא עדי מסירה כרתי. יש ליישב דהא בסי' קכ"ד [סעיף ב'] בכתב על דבר שיכול להזדייק מחולק הח"מ [ס"ק ב'] עם הבי"ש [ס"ק ג'] אם נמסר לפני עדי מסירה והעדי מסירה אינן באין לפנינו רק שעדים אחרים שלא קראו את הגט ראו שנמסר לפני עדי מסירה אי מהני, אם כן י"ל דהד"מ מיירי שיש עדים שנמסר לפני עדי מסירה והעדי מסירה שקראו את הגט אינם לפנינו, ושפיר פסק דלא תנשא, דהא למאן דס"ל כתב סו"ע פסול לא מכשיר הסופר לעד, א"כ יש לחוש שבהגט שנמסר לפני עדי מסירה הי' בו תנאי וגט זה שכתב סופר ועד גט אחר הוא שכתבו בעצמם. ומ"ש הבי"ש דבחתמו בראש הגט בטל ליתא לפמ"ש התו' ריש פ' גט פשוט הביאם הש"ך סי' מ"ה ס"ק א' דאינו פסול רק מדרבנן משום דלא נעשה כתיקון חכמים.

³⁵ ועיין בתשו' משכנות יעקב סי' כ"ז שכ' דהיינו דוקא בסתם שלא צוה הבעל לעדים לחתום אבל אם צוה הבעל לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכתב הסופר והעדים לא חתמו או שחתמו לאחר זמן הגט בטל מדאוריית' אפילו שימסרנו בעדי מסירה וראי' ברורה מש"ס גיטין דף י"ט כו' ושוב מצאתי הדבר מבואר בירושלמי כו' וזה כלל גדול בגיטין וצריך לזהר בו הרבה. ועוד נראה דכל הדברים הנהוגים בגט אף שאינן להם עיקר מה"ת ולא מד"ס רק נהגו כן. מסתמא כל שמצוה לכתוב גט דעתו שיכתבו כראוי לכל המנהגים בלי פקפוק ואם לא כתבו כן ולא הודיעוהו הרי שינו העדים והסופר שליחותיהו ובטל הגט מה"ת דכל שלית ששינה אפי' דבר שאין בו עיכוב אינו כלום. ועיין בפ"ת שם ג האריך לשאת ולתת בדבריו.

³⁶ ובלבד שיהיו שני העדים שימסור אותו בפניהם יחד במעמד אחד כשימסור אותו לה, ולא שימסרנו לה בפני זה ואח"כ בפני זה שאז הוי עדות כל אחד חצי דבר העדות ואנן עדות שלם בעינן. לבוש שם אולם בב"ש שם א הביא הב"ח שמסתפק והכיה הב"ש שמצטרפין גם אם אינם יחד.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

עדים כשרים בשעת מסירת הגט. וי"א³⁷ שאינו כשר אלא בדיעבד אם נשאת. אך אינו כשר להנשא לכתחילה אם אין התומים עליו העדים

ומכל מקום לכו"ע צריך³⁸ להחתים בו שני עדים³⁹, משום תיקון העולם שהתקינו חז"ל שיהתמו העדים על הגט שאם יבא ויערער תקיים את התימתן והוא כשר, שאנו אומרים כיון שהוא בידה כתוב וחתום בעדים ודאי נתנו לה כראוי וכדת, שאם לא כן לא היה טורה להחתים עליו העדים אם לא היה נותנו לה מיד. וטוב הוא שיהיה עידי החתימה גם הם עידי המסירה כדי שיהיה עדותן עדות שלימה דבר שלם גמור ולא חצי דבר. אולם אם היו שתי כתות עידי החתימה ועידי המסירה שפיר דמי.

מסרו לה שלא בעדים או אפילו בעד אחד או שנמסר בפני שנים ונמצאו שהם פסולים לעדות, אינו גט שהרי לא נמסר בעדים, וגם אין עדים התומים בו.

³⁷ עיין ביש"ש פ' השולח סימן מ"א שכ' וז"ל ולדינא נראה בלא עדי חתימהאין להכשיר הגט לכתחילה שהוא נגד התקנה דא"א לפרש שאינה אלא עצה טובה מדנקיט במתני' גבי אינך תקנות משמע דהוא נמי תקנה ובגמ' אי' להדי' תקינו רבנן משמע דתקנה היא. ואף הא"ז שכ' להכשיר בלא עדי חתימהכאשר הבאתי פ"ק סימן י' היינו דוקא דיעבד כו' ועוד אומר מאחר דנהגו כ"ע לחתום עדים אם יתנו בלא עדים אין לך לעז גדול מזה כו' וא"כ כל זמן שלא נשאת ואין לחוש לעיגון ראוי שיכתבו גט אחר ודוקא שנתנו הגט מאחר שנתגרשה בו מדאורי' הוא שראוי לחוש לעיגון ותנשא בו אבל כל זמן שלא ניתן אפי' יש לחוש לעיגון אין ראוי ליתן לכתחילה נגד התקנה ואיכא למיחש ללעז ומאחר שג"כ לר"מ פסול מדאורי' הנראה בעיני כתבתי עכ"ל ועיין בס' ב"מ שהביאו והאריך בזה. ובפ"ת קל ס"ק יא הביא מס' בית מאיר שהשיג עליו גם בתשו' ברית אברה' סימן צ"ג אות י"ז וסימן ק"ב סוף אות ג' חולק על הביא בזה והביא שם מדברי מהרי"ק שורש כ"ז דמבואר להדיא כן ע"ש (ושם בסימן ק"ה אות י"ב הביא דרשב"א מצא כן בתשו' פנים מאירות ח"א סימן נ"ה דמבואר ג"כ דהיכא דצוה לשני עדים לחתום ולא חתם רק א' ודאי פסול יעו"ש) וכן בתשו' בגדי כהונה ס"ס י"ג נדפס שם תשוב' מהגאון בעל הפלאה זצ"ל שהשיג ג"כ על הבי"ש הנ"ל ושאיין לסמוך להקל בזה. וגם הרב המחבר ז"ל אף שמתחילי' צידד לתרין דברי הבי"ש מ"מ מסיק דלדינא קשה להקל ובפרט כי היש"ש גימין פ"ד סימן מ"א (הובא לשונו לעיל סק"א) פסק אף במקום עיגון ואף שהי' בריצוי הבעל לא יתן לכתחילי' גט בלא עדי חתימה נגד התקנ' מטעם לעז יע"ש מכ"ש בנ"ד שיש לחוש לשינוי דעת הבעל ע"ש

³⁸ לשון המחבר שם קל א.

³⁹ שאם לא יחתים בו עדים וימסרנו בפני עדים, יש לחוש שמא ימותו עידי המסירה או ילכו להם למדינת הים ואחר כך יבא הבעל ויערער לומר לא נתתיו לה ויקלקלה, מה שאין יכול לעשות כן כשהם התומים בתוכו.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אבל אם העדים חתומים בו על אף שלא מסרו בפני עדים אלא בינו לבינה י"א⁴⁰ שהרי זה כשר. וי"א⁴¹ שאם נודע שניתן לה בלא עדי מסירה, אף על פי שעדים חתומים בו, פסול. ומיהו כשרואין אותו חתום, תולין שבודאי נמסר בעדי מסירה.

ומכל מקום לכו"ע יותר טוב להחתים בו שני עדים⁴², שאם יבא ויערער תקיים את חתימתן והוא כשר, שאנו אומרים כיון שהוא בידה כתוב וחתום בעדים ודאי נתנו לה כראוי וכדת, שאם לא כן לא היה טורח להחתים עליו העדים אם לא היה נתנו לה מיד. וטוב הוא שיהיה עידי החתימה גם הם עידי המסירה כדי שיהיה עדותן עדות שלימה דבר שלם גמור ולא חצי דבר.

**ה. שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה ... ויצאה והיתה מקיש
הויה ליציאה ... כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא
אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת**

⁴⁰ שיטת האלפסי (גייטין מז, ב מדהרי"ף שם) וכפי מה שכתב הר"ן [שם ד"ה והיינו] בכוננתו דגם עדי חתימה מהני מצד דהוי גם כן כמו עדי מסירה כיון דיוצא מתחת ידה עיין שם, אם כן לפי זה בוודאי בשטרות אף לשיטת המחבר דפסק הלכה כרבי אלעזר בשטרות דמכל מקום מהני עדי חתימה גם כן. ולדינא כיון דהמחבר הביא דעה ראשונה בסתם דעדי חתימה סגי אף בלא עדי מסירה אף אליבא דרבי אלעזר, ודעה שנייה הובא שם בשם יש אומרים, על כן וודאי לדינא העיקר כהסוברים דעדי חתימה סגי אף בגייטין וכל שכן בשטרות אליבא דר"א ולכן לא אישתמיט שום פוסק לומר דצריכים עדי מסירה גם כן ולעשות מזה ספיקא דדינא, ולכן ברור ופשוט דבעדי חתימה אין צריך עדי מסירה כלל. ועיין בש"ך (סי' מ"ב ס"ק ב') שהביא דברי התוס' דגייטין (דף ד' ע"א ודף י' ע"ב) ועיין נחל יצחק חושן משפט סימן נא סעיף ז אות ב.

⁴¹ הרא"ש [שם פ"ט סי' ז] אם כן יש לומר דהוא הדין בשטרות לא מהני עדי חתימה בלא עדי מסירה. והנה הרא"ש בגייטין (פ"ט סי' ז) כתב בזה"ל וכן הילכתא בין בשטרי מכר ומתנה ובין בשטרי הלוואות בעינן עדי מסירה, והקרוב נתנאל שם (ס"ק מ"ג [לפנינו: אות ש]) כתב להוכיח דבשטרות לא בעינן עדי מסירה אם היה עדי חתימה וכמו שכתבו התוס' (לעיל דף ד' ע"א ד"ה דקיימא לן הלכה כרבי אלעזר בגייטין כו' בסוף הדיבור) דלענין ממון דמהני הודאת בעל דין סגי בעדי חתימה כו', וגם לא הוכיר בשום פוסק בשם הרא"ש דבעינן עדי מסירה ומעות סופר הוא ברא"ש וצ"ל ובין בשטרי הלוואות מהני עדי מסירה דלא כתפארת שמואל ע"כ לשוננו, וכן כתב התפארת שמואל שם (ס"ק ח' [לפנינו: אות ג]) לדינא דבשטרות סגי בעדי חתימה לבד. אך בהרא"ש ב"ב (פ"י סי' ז) כתב שם דלרבי אלעזר שטר הבא לפנינו ועדים חתומים בו אף על פי שאין אנו יודעין שנמסר בפניהם אלא שאנו תולין כיון ששניהם חתומין עליו גם נמסר בפניהם עכ"ל הרא"ש, הרי דחזינו דסבירא ליה להרא"ש דלרבי אלעזר גם בשטרות אם לא היה רק עדי חתימה דלא מהני אם ידוע דלא היה עדי מסירה שם, הרי הוא דלא כהקרוב נתנאל והתפארת שמואל בשיטת הרא"ש.

⁴² שאם לא יחתים בו עדים וימסרנו בפני עדים, יש לחוש שמא ימותו עידי המסירה או ילכו להם למדינת הים ואחר כך יבא הבעל ויערער לומר לא נתתיו לה ויקלקלה, מה שאין יכול לעשות כן כשהם חתומים בתוכו.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר לעיל דף ט. ששטר קידושין צריך⁴³ לכתוב אותו לשם האשה המתקדשת⁴⁴, וצריך לכתוב שם עירו ושם עירה⁴⁵, כמו בגט ואם כתבו שלא לשמה אינה מקודשת כמו בגט, דאיתקש הויה ליציאה.

ואינו כותבו אלא לדעתה, אף על גב שבגט לא בעינן מדעתה, ואם לא כתב מדעתה⁴⁶ נחלקו בגמ' י"א שאינה מקודשת⁴⁷ וי"א שמקודשת⁴⁸, ולא איתברר הילכתא כמאן⁴⁹ לפיכך אם כתבו שלא לדעתה וקידשה בו הרי היא ספק מקודשת⁵⁰.

ו. עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך ... אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה ... ישנה לשכירות מתחלה [זעך] סוף

⁴³ שו"ע ונו"כ שם לב א

⁴⁴ כתב הריטב"א [קידושין ט, א] ז"ל ולענין שמו ושמה איכא מ"ד כיון דהו"י ליציאה איתקוש בעינן שמו ושמה דשמו ושמה בגט לאו מתקנת ר"ג היא אלא מדאורייתא דבעינן ספר כריתות שיהי' מוכח מתוכו שהוא עושה כריתות וכיון שכן אף בקידושין כן ומדלא מדכרינן בשום דוכתי' כו' משמע טפי כסברא דמקצת רבוותא ז"ל דלא בעי בשטר קידושין שמו ושמה מוכיח מתוכו דבגט גופי' מדרבנן הוא מתקנת ר"ג דומיא דשם עירו ושם עירה ואפי' יהא בגט מדאורייתא התם דכתיב ספר כריתות אבל בשטר קידושין כיון שמוכיח לנו למי מקדש ומי הוא המקדש בהכי סגי ולא בעי מוכח מתוכו והיינו דלא אדכר בהא דהכא ולא בשום דוכתא בתך פלוני מקודשת לפ' עכ"ל. אבני מילואים שם ב

⁴⁵ ב"ש שם ג מהש"ג

⁴⁶ ואם אמרה לשלוחה אמור לפלוני שיכתוב השטר לדעתי לא מהני לרמב"ן. ח"מ שם ג

⁴⁷ היינו משום דגט איתא אפילו בעל כרחך, אבל קידושין אינו יכול לקדשה בעל כרחא אלא מדעתה. גם כתיבת השטר צריך להיות מדעתה, דהכי מקשינן הויה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה דהיינו הבעל שהוא מקנה את האשה שתהיה פמורה ממנו, הכי נמי גבי קידושין בעינן דעת מקנה דהיינו האשה שהיא מקנה עצמה לו בקידושין על ידי שטר זה. לבוש שם

⁴⁸ דלא בעינן מדעתה דמקשינן הויה לגמרי ליציאה, מה גט אין צריך לדעתה אף הויה אין צריך הכתיבה לדעתה

⁴⁹ הראשונים נחלקו אם הלכה כמאן דאמר דבעינן דעתה, והרי"ף (קידושין ה, ב) והרמב"ם (אישות פ"ג ה"ד) פסקו דלא בעינן דעתה, ועיין טיב קידושין ד

⁵⁰ בלא הכי הוי ספק מקודשת מחמת הנייר כמ"ש בסעיף שאחר זה שמא ש"פ ונ"ל אף שהתנה עמה בפ"י שאינו מקדשה בממון רק בשטר כשר אפ"ה הוי ספק קידושין. ח"מ שם ג, גם נ"מ בספק זה הולד ספק ממזר ובחשש שמא ש"פ הנייר אינו אלא חשש דרבנן. ב"ש שם ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

כבר התבאר לעיל דף ו. שהמקדש במלוה⁵¹ שבידה אפילו אמרה הן אינה מקודשת, שהרי אין כאן דבר בעולם שהוא נותן לה, ואפילו עדיין המעות בידה ולא שלחה בהן יד אינו כלום⁵².

ואין הבדל בין מלוה, לשכירות פעולה, כלומר אם היא חייבת לו כסף על שכירות פעולה שעשה לה, ואמר לה התקדשי בכסף שאת חייבת לי בשכרי, ואפילו הגיע זמן השכירות והמלוה לגבות.

ואפילו נתנה לו⁵³ זהב או כסף או שאר דברים לעשות לה מהם תכשיטים או כלים, ואמרה לו עשה לי מזה כך וכך תכשיטים או כלים ואתקדש אני לך בשכר המלאכה, ועשאן לה ונותן לה וקדשה בעבור המלאכה, אינה מקודשת, שמכיון שאנו פוסקים להלכה⁵⁴ ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף⁵⁵, כלומר חובו של בעל הבית חל מתחילת עבודתו של הפועל ועד סיומה, על כל פעם ופעם שעשה הפועל מלאכה השווה פרוטה, כלומר שלא בגמר עבודתו זוכה הפועל בשכרו אלא מהתחלת עבודתו ועד סיומה הולכת ומצטרפת לו שכירותו, והוא בתורת מלוה על בעל המלאכה, וכשמחזיר לה הכלי ומקדשה בשכירות שיש לו אצלה הרי זה מקדש במלוה⁵⁶.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם כח ז

⁵² דהני מעות דידה נינהו דמלוה להוצאה נתנה והוי כאילו הוציאה אף על פי שלא הוציאה, והרי השתא הוא לא יתיב לה מידי ובמה תקדש. לבוש שם ט"ז שם טו ועיין ב"ש שם יט שכ"כ רש"י והרא"ש והר"ן והטור אבל הרמב"ם כתב פ"ה דין י"ג מלוה להוצאה ניתן ואין כאן שום דבר קיים ליהנות בו מעתה שכבר הוציא אותו דינר ועבר הנאתו משמע אם עדיין בעין בידה מקודשת אבל בכל הסוגיא לא משמע כן ועיין בחדושי מהרי"ט. ועיין באר היטב שם כד שהקשה לא ידעתי האיך נעלם ממנו הב"י שכתב דס"ל להרמב"ם כיון דלהוצאה ניתנה אעפ"י שעדיין המעות בידה ה"ל כאלו כבר הוציאה אותה ע"ש.

⁵³ שו"ע ונו"כ שם טו

⁵⁴ כן דעת הרא"ש (סי' יא) וכן פסק הרי"ף בפ"ק דעבודה זרה (ה:): ובקידושין פרק האומר (כו:): וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות אישות (ה"כ). ב"י שם

⁵⁵ ובקונטרס הספיקות (כלל ז אות ה) כתב לחדש שלא נחלקו בדין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כי אם בשכירות פועל, אבל בשכירות קרקע ומטלטלין, כיון דאמרינן שכירות ליומיה ממכר הוא, ה"ז כנגמר קנין מכירה שמתחייב מיד בכל התמורה, וה"נ מתחייב מיד בכל השכירות, וכמ"ש הרשב"א שאם מת השוכר חייבים היורשים לשלם כל השכירות (עי' פתחי חושן חלק ד פרק א הערה ב, פרק יא הערה נג ופרק יב הערה לג ופרק ו סעיף יד), משא"כ בפועל שיכול לחזור בחצי היום לא נתחייב בכל שכרו, עיין שם, ובאבני מילואים (סימן כח ס"ק מו) הוכיח מדברי התוס' (בקידושין) שאף בשכירות קרקע שייך דין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, עיין שם.

⁵⁶ אף על גב דקי"ל שכירות אינו משתלמת אלא בסוף מ"מ שם שכירות חל ע"כ פרוטה ופרוטה כיון דישנו לשכירות מתחלה ועד סוף אבל אם לא היה השכירות אלא בסוף לא היה נעשה מלוה כלל ולא היה חל שם שכירות עד שיתן לידה החפץ כן הוא בפרש"י והר"ן. ב"ש שם לח

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ויש אומרים⁵⁷ שאין לשכירות אלא לבסוף כשהוא מחזירו לה, והרי הוא מקדשה בו בשעת חזרה, לפיכך מקודשת אפילו לא הוסיף משלו כלום מקודשת.

ולענין קנין יש אומרים⁵⁸ שהקונה במלוה אינו קונה, ולפי"ז ה"ה גם במקדש בשכר פעולה כנזכר⁵⁹, אבל בהנאת מחילת מלוה חשוב כקנין כסף⁶⁰, ואפילו אינו מוחל לגמרי אלא מרחיב לו זמן הפרעון ובהנאה זו מקנה לו⁶¹.

דף מח:

ז. מר סבר אומן קונה בשבח כלי ומר סבר אין אומן קונה בשבח כלי

מה שהתבאר שאינה מקודשת בשכר המלאכה י"א⁶² שאפילו אינו שכיר יום על המלאכה אלא הוא קבלן על המלאכה, דקי"ל דאין אומן קונה בשבח כלי כלומר שאומן שקיבל חומר גלם כדי ליצור ממנו כלי, אין לו קניין בגוף הכלי כשיעור השבח שהשביח, אלא חוב הוא עד שיקבל את שכרו⁶³. שאין לו שום קנין בכלי⁶⁴, אלא שכר היא שחייבת לו מעת תחילת המלאכה⁶⁵.

⁵⁷ בלבוש שם הביא דעה זו, אך הרמ"א ונו"כ משמע שהבינו שדעה זו הוא משום דאומן קונה בשבח כלי ואם כן אינו אלא בקבלנות וצ"ע

⁵⁸ בש"ך שם סק"א כתב דכשם שהמקדש במלוה אינה מקודשת, ה"ה הקונה במלוה וכן דעת רוב הפוסקים, אבל הרמב"ם סובר שהקונה במלוה ה"ז כנתן דמים, ובפרק קונה קנין גמור ובמטלטלין למי שפרע והמחבר הביא ב' הדיעות בשו"ע סימן רד סעיף י. ואילו בסימן קצה סעיף י כתב השו"ע ששכירות ומשכנתא אינם נקנים במלוה, הרי שסתם כדעת האומרים שאין קונים במלוה כלל, ובסימן קצט סעיף ב סתם כדעת הפוסקים שקונים במלוה, אלא דשם איירי בחוב הבא מחמת מכר, ועי' בנה"מ סימן שדמ סק"א שנראה מדבריו שאם מיוחד לו מעות לפרעון ההלוואה ומקנה לו באלה קונה אף במלוה, עיין שם. ועי' עוד בפרק ב סעיף כח בד"ץ חוב הבא מחמת מכר.

⁵⁹ כתב באבן האזל פ"ג מה' מכירה ה"ח דלדין דקיי"ל שאינו יכול לקדש בשכר פעולה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף והו"ל מלוה, ה"ה לענין מכר, ועי"ש מ"ש לחלק בזה.

⁶⁰ רמ"א סימן רד סעיף י

⁶¹ עיין פתחי חושן חלק ח פרק ג סעיף ז ובהערות שם.

⁶² בשו"ע ונו"כ שם

⁶³ ולכן הנותן כלי לאומן וקלקלו, חייב לשלם, אלא שאם קלקלו לאחר שתיקנו, נחלקו הפוסקים כמה משלם, שיש אומרים שאין אומן קונה בשבח כלי, ומיד כשתיקנו הרי הוא ברשות בעלים שזכה גם בשבח, ולכן חייב האומן לשלם לו כשווי הפי' מתוקן. כמבואר בשו"ע חו"מ סימן שו סעיף ב

⁶⁴ הרא"ש בפ' האיש מקדש (עיין מ"ז שם כח ושכן דעת המור דלא כרמ"א) והרי"ף פסק בפרק הגזול קמא (ב"ק לה): והר"ן בפרק האיש מקדש (כ. ד"ה גרסי' האומר) וכן דעת הרמב"ם שפסק בפ"ה (שם). אך ר"י, ור"ת (עי' תוס' ב"ק צט. ד"ה ואיבעית אימא) פסק כרב אסי דאמר אומן קונה בשבח כלי.

⁶⁵ וכתבו תו' פ' הגזול דף צ"ט בסוגיא שם ואור"י דסברא היא שאינה מקודשת במה שמוחל לה שכרו כיון שא"י לתובעה בדין בעד שכרו עד שמחזיר לה החפץ ואין חשוב כנותן לה כלים במחילתו, עד שתבוא שעה דיכול לתובע' בדין ע"כ, מוכח מזה דאיירי שאומר לה בהנאת מחילת מלוה דהא כתבו זאת למ"ד אין אומן

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וי"א⁶⁶ שאומן קונה בשבח כלי כלומר שאומן כשמשביחו ועשה מן הזהב שלה כלי, קונה לזכות בכלי עצמו את שכרו, כשהוא משביחו, ואינו מלוה על הבעלים אלא בכלי הוא זוכה, ובעת שמחזירו לו בשכר הקצוב הרי הוא כמוכרו לה.

ואם הכלי עדיין אצלו וקדשה בשכרו, בעת שמחזיר לה הכלי⁶⁷, הרי זה כמלוה שיש לו עליו משכון ומקודשת⁶⁸. וי"א⁶⁹ שדוקא בתובע שכרו אומר בפירוש שתופס הכלי בשכר, הרי זה כמקדש במלוה שיש עליו משכון. וי"א⁷⁰ שרק אם בא לידו בתורת משכון.

עשה מלאכה אצל אחד ונתחייב לו פרוטה וקדשה בו, הוה דינו כדין מלוה שיש לו אצל אחרים⁷¹.

ח. שהוסיף לה נופך משלו ... מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה

קונה הכלי ופשיטא לא מהני מחילת המלוה אלא ע"כ דאיירי באומר בהנאת מחילת מלוה ומ"מ לא הוי קידושין כשהכלי בידו, לפ"ז י"ל אם היא חייבת לו ממון שהלוה לה ועדיין לא הגיע הז"פ לא מהני אם אומר בהנאת מחילה כיון דא"י לתובע' בדין מיהו י"ל ש"ה כל זמן שאין מחזיר לה החפץ אין שם הלואה כלל. ב"ש שם לה

⁶⁶ רמ"א שם כדעת ר"י, ולדעה זו הנותן כלי לאומן וקלקלו, חייב לשלם כשווי הכלי קודם התיקון, אלא שאם קלקלו לאחר שתיקנו ע"י סמ"ע הו"מ סימן שו סעיף ב (שם סק"ו) וש"ך (סק"ד) שהביאו דעת כמה ראשונים שאומן קונה בשבח כלי, וע"כ סיים הש"ך שעכ"פ הוי ספיקא דדינא והממע"ה, וכן העלה בשו"ת מהר"ש הלוי (הו"מ סימן ד) דגם הרא"ש לא פסיקא ליה, וע"י ביאור הגר"א (סק"ח).

⁶⁷ ב"ש שם לה שאם אינו מחזיר אינו נותן לה כלום ואינו יכולה לתובעו כמו שהתבאר.

⁶⁸ רמ"א שם. ובד"מ כתב על זה ואף על פי שהטור כתב בשם הרמ"ה דוקא דמטי המשכון לידה בתורת משכון נראה דכאן הוא מודה דכל אומן הכלי שהוא בידו הוי כמשכון. מאי דאמרו בגמ' אומן קונה בשבח כלי או אין קונה היינו בשכבר החזיר לה הכלי ואומר לה אה"כ תהא מקודשת בשכר שיש לי אצלך אבל אם מחזיר לה החפץ לכ"ע מקודשת מתורת משכון. ח"מ שם כז

⁶⁹ ותמוה לי דאם כן אמאי אמרינן דמקדש בשכר שעשיתי עמך דאינו מקודשת דמשמע בגמ' אפילו אחר הנתנה לידה ונראה לענ"ד דמיירי שאומר בפירוש שתופס הכלי בשכר על כן הוה מלוה ויש לו משכון וזה מוכח בדבריו מדאמר ועדיין הכלי אצלו בשכרו הוי בשכרו הוא מיותר אלא דמורה בזה שבפירוש משהא אותו בשכרו. ט"ז שם כפ. וגם בח"מ שם כח תמה שהר"ן כתב דשאני משכון דקני ליה מדר' יצחק אבל לגבי אומן לא חשיב משכון הכלי שעושה והוכיח זה מכמה מקומות ולא חשיב משכון דידה עד דליתבעיה מיניה ותפיס ל'י' אאגריה ובב"ח כתב שהריטב"א כתב בשם הרמב"ן דאפי' קבעי מיניה ותפיס ליה אאגריה לא דמי למלוגא דשטרי דאין דין אומן כמלוה על משכון ומהתימ' על מור"מ איך פסק כר' ירוחם נגד דעת הרמב"ן והריטב"א והר"ן ולפחו' היה לו לפסוק דהוה ספק קדושין.

⁷⁰ ג' שיטות בדין זה להרמב"ן לא הוי כמשכון אלא דוקא כשבא לידו בתורת משכון ואין חילוק בין אומן לאחר, ולהטור ור"י כשמגלה דעתו תופס על שכרו הוי כמשכון, ולהר"ן כשתובע שכרו ממנה ותופס על שכרו אז הוי כמשכון. ב"ש שם מ

⁷¹ רמ"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אם עשה לה כלים מהחומרים שלה אך הוסיף הוא שום דבר משלו או נתן שום דבר שיש בו שוה פרוטה לצורך המלאכה ונתנו לה⁷² לכו"ע⁷³ הרי זו מקודשת, שהרי זה כמו שהתבאר לעיל דף מו. שאם היה לו מלוה⁷⁴ אצלה ונותן לה עתה פרוטה ואמרה לה התקדשי לי במלוה ופרוטה הרי זו מקודשת, דסתמא דעתה אפרוטה שהוא בעין⁷⁵.

ט. התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש ... על מנת שאני עשיר ונמצא עני עני ונמצא עשיר אינה מקודשת

המקדש אשה⁷⁶ ואמר לה הרי את מקודשת לי על מנת שאני עשיר ונמצא עני, או עני ונמצא עשיר⁷⁷, או שאמר התקדשי לי בכוס של יין⁷⁸ ונמצא של דבש⁷⁹, כגון שהיה מכוסה ולא הכירה בו עד אח"כ, שאילו ראתה אותו וקבלתו סברה וקבלה, וכן דבש ונמצא מים, בכולן או בכיוצא בהן אפילו אומרת היא בלבי היה להתקדש לו אפילו לא יתקיים התנאי אינה מקודשת, אבל אם כנסה סתם ואמר אחר כך כסבור הייתי שהיא כהנת והיא לוייה או לוייה והיא כהנת, עשירה והיא ענייה ענייה והיא עשירה, הרי זו מקודשת דדברים שבלב אינם דברים.

⁷² בב"ב כ' בשם תוס' רי"ד שאף שאמר בתחילה רצונך להתקדש לי בכלי שאעשה לך או בנוסף שאוסיף לך ואמרה הן אינה מקודשת עד שיאמר לה בשעת נתינה וכן בגט ואף שבב"ב כתב זה פשוט לע"ד צריך ראיה גדולה. ח"מ שם כז. בפריש' סעיף ל"ד ל"ה משמע דהבין דא"צ לקדש אותה מחדש גם הט"ז מאריך בזה וכתב דא"צ לקדש אותה בעת הנתינה וכן בח"מ כתב צריך ראיה גדולה לדין זה. ב"ש שם למ

⁷³ רמ"א שם

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם יד

⁷⁵ והיינו דעתה אפרוטה רק אפרוטה לפי שהוא בעין דאי נימא דעתה אפרוטה היינו נמי אפרוטה א"כ תיקשי מ"ט דמ"ד מלוה ופרוטה אינה מקודשת וכי ס"ד דדעתה אמלוה לחוד ולא אפרוטה ואם קידשה במלוה פרוטה ובפרוטה בעין נימא דדעתה רק אמלוה ולא אפרוטה אלא ודאי מ"ד אינה מקודשת משום דדעתה אתרווייהו ומ"ד מקודשת ס"ל דעתה רק אפרוטה שהיא בעין, וכן מבואר בתשובת הרשב"א סי' אלף רל"ג ומבואר דהיכא שמקדש בראוי ושאינו ראוי לא הוי קידושין והא דמקדש במלוה ופרוטה דמקודשת אינה אלא משום דדעתה רק אפרוטה ומ"ד אינה מקודשת היינו משום דדעתה אתרווייהו ומקדש בראוי ואינו ראוי אינה מקודשת. אבני מילואים שם לו ועיי"ש מה שהאריך בביאור זה.

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם לח כד

⁷⁷ זימנין דניחא לה בעני יותר דהוא כפוף תחתה ובשבה יוחסין לא ניחא לה דמתגאה עליה. מ"ז שם יד

⁷⁸ ודוקא שהזכיר במפורש כוס של יין אבל אמר בכוס זה ולא הזכיר מה שבתוכו יבואר להלן שתלוי מה יש בתוכו. ח"מ י"ח וב"ש כב בסי' כמ.

⁷⁹ בירושלמי מבואר דבעינן בכל התנאים שמתנה קפידא אם משנה אבל אם אין קפידא כלל אם משנה לא בטלו הקדושין מחמת השינוי וכאן שיש קפידא משום כשהוא עשיר איכ' טרחא רבה עליה. ודבש ויין אף שהדבש יותר ביוקר י"ל דהיא צריכה יין. ב"ש שם מד מה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושיין

ואם נתן לאשה כוס⁸⁰, ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו, אם היו פניה מכוסות שורת הדין אינה מקודשת שטעות הוא. אבל אם ראתה הרי ידעה שאין זה טבעת וסברה וקבלה לשם קידושיין. ומ"מ נכון לחזור ולקדש. שאין אתנו ראייה מוכרחת שהי' מקודשת ודאית.

**י. התקדשי לי בכוס זה ... בו ובמה שבתוכו ... בו ולא
במה שבתוכו ... כמה שבתוכו ... הא במיא הא בחמרא
הא בציהרא**

אמר לאשה⁸¹ התקדשי לי בכוס זה⁸², והוא של חרם והוא מלא, י"א⁸³ שאם היה מלא מים מצטרפין שניהם לשוה פרוטה ומתקדשת בשניהם יחד, שאף על גב דלא אמר אלא בכוס זה ולא הזכיר מה שבתוכו, המים בטלים לגבי הכוס ולא הוצרך להזכירם בפירוש.

ואם היה מלא יין הרי זו מתקדשת בכוס לבדו, וצריך שיהא בכוס לבדו שוה פרוטה, שהיין חשוב בפני עצמו ואינו בטל לגבי הכוס שהזכיר לצרפו עמו, והרי הוא לא קדשה אלא בכוס שהזכיר בדבריו⁸⁴. ואם לא היה בכלי שוה פרוטה הרי זה קידושי ספק⁸⁵.

ואם היה מלא שמן מתקדשת בשמן ולא בכוס, שהשמן הוא חשוב ביותר, שאף על גב שמזכירין כוס מחשבתו על השמן שבתוכו לבדו, וצריך להיות השמן בפני עצמו שוה פרוטה⁸⁶, לפיכך אם אין בשמן שוה פרוטה אינו מקודשת אלא מספק, דשמא כיון שהזכיר כוס ואין בשמן שוה פרוטה היה דעתו על שניהם, אבל אם יש בשמן שוה פרוטה אף על פי שאין בכוס שוה פרוטה היא מקודשת ודאי בשמן אף על פי שהזכיר כוס.

⁸⁰ הרשב"א סי' אלף קפ"ו. מובא בח"מ שם לד

⁸¹ שו"ע ונו"כ שם כ"ט ט

⁸² ולא הזכיר כלל את מה שבתוכו. ח"מ יח. ב"ש כב

⁸³ דעת ר"ת והרמב"ם

⁸⁴ ומכל מקום אינו חשוב כל כך שנאמר אף על גב שאמר בכוס דעתו היה על היין שבתוכו לבדו ולא על הכוס, ותהא מתקדשת ביין אם הוא שוה פרוטה ולא הכוס, אין חשיבות היין כל כך שכשמזכירין הכוס שיהא מחשבתו על היין לבדו בזכרון הכוס.

⁸⁵ ח"מ שם י כמו גבי שמן להלן

⁸⁶ ולא נאמר כיון שהשמן חשוב כל כך אם אין בשמן שוה פרוטה נצרך הכוס עמו שהכוס בטל אצלו, דכולי האי אין חשיבות השמן שיהא הכוס בטל אצלו לצרפו עמו.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ויש חולקין⁸⁷ ואומרים במים שאינן חשובים כלל צריך להיות הכלי לבדו שזה פרוטה להתקדש בו, וביין צריך שיהא יין שזה פרוטה להתקדש בו שכן דרך לשתות היין ומחזירין הכוס, בשמן או ציר של דגים שעשויים להיות בכלי ימים רבים לטבול בו וצריך הכלי לשומרו, דעתו על שניהם יחד שאם יש בשניהם יחד שזה פרוטה מצטרפין ומתקדשת בשניהם.

יא. יין ונמצא חומץ חומץ ונמצא יין שניהם יכולין לחזור

בהם

המוכר לחבירו מין ממיני הפירות⁸⁸ ונתן לו מין אחר⁸⁹, אין כאן מכר ושניהם יכולין לחזור בהם.

כיצד, מכר לו חטין לבנות ונמצאו אדומות או איפכא, או מכר לו יין ונמצא חומץ או איפכא, או מכר לו עצים של זיתים ונמצאו של שקמה או איפכא, בכל אלו שניהם יכולין לחזור בהן אפילו אם המין השני הוא עדיף וביוקר יותר מהמין שהתנה עמו בשעת מכירה אפ"ה גם הלוקח יכול לחזור בו, וכן איפכא במוכר⁹⁰, שכל אחד יכול לומר טעיתי, הלוקח יאמר לא הפצתי לקחת מין זה והמוכר יאמר לא הפצתי למכור מין זה כי אני צריך לעצמי וטעיתי בנתינה.

**יב. שאמר לשלוחו הלויני דינר של כסף ולך וקדש לי אשה
פלונית והלך והלזה של זהב ... קפידא ... שאמרה היא
לשלוחה צא וקבל לי קדושי מפלוני שאמר לי התקדשי לי
בדינר של כסף והלך ונתן לו דינר של זהב**

⁸⁷ דעת רש"י ור"ח

⁸⁸ שו"ע ונו"כ הו"מ רלג

⁸⁹ אבל באותו המין רק טוב יותא או פחות עיי"ש בשו"ע פרטי הדינים

⁹⁰ סמ"ע שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

מה שהתבאר לעיל ביין ונמצא דבש ובכל התנאים שמתנה שמקפידה היא אם משנה אין הברדל אם קבלה היא הקידושין. או אמרה לשליח לקבלם בתנאי ושינה השליח⁹¹.

וכן אם אמר הוא לשליח שילוח לו דינר של כסף לקדש אותה, והלוח של זהב וה"ה להיפוך, אינה מקודשת, משום שחשיבות לו כשמקדש בשל זהב⁹².

ואפילו אומרת היא בלבי היה להתקדש לו אפילו לא יתקיים התנאי אינה מקודשת, ודוקא שאמרה בלבי היה להתקדש לו ולא הוציאה בשפתיה, דדברים שבלב אינם דברים לבטל התנאי, אבל אם אמרה כן בשעת הקידושין ושמע הבעל אחר שאמר הוא התנאי, ואמרה אפילו לא יהיה כך אני מרוצה להתקדש, ושתק⁹³, ודאי הסכים לדבריה⁹⁴, נתבטל התנאי ומקודשת. וכן הדין אם היא הטעתו באחת מכל אלה וכיוצא בהם, אפילו אמר הוא בלבי היה לקדשה אף על פי שהטעתני אינה מקודשת. אבל אם כנסה סתם ואמר אחר כך כסבור הייתי שהיא כהנת והיא לוייה או לוייה והיא כהנת, עשירה והיא ענייה והיא עשירה, הרי זו מקודשת דדברים שבלב אינם דברים.

⁹¹ בלוי אף על גב דאיכא למימר דמראה מקום היא לו אף אם לא יתן אלא כסף קבלי' ומכ"ש של זהב וכדעת ר"ש בנמרא קמ"ל דקפידא ואיכא דניחא לה בכספא מבדהבא. ח"מ שם לה

⁹² ב"ש שם מה

⁹³ ולא אמר לה לא כי אלא בתנאי כך וכך. ב"ש מט

⁹⁴ ט"ז שם טו. וה"מ לו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>